

Imprimat legak

1926

Datina

ANUL III.

Nr. 9-10.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

601

601

DATINA

ARTISTICĂ — LITERARĂ — SOCIALĂ

Director: M. Gușită.

An. III. Nr. 9—10.

Noembrie 1925.
Decembrie

SUMĂRUL:

Se irosesc puterile scrisului românesc

Mărul — poezie

Aspecte din lirismul nou

Dante: Vita Nuova — sonet; în românește

Shakespeare: Sonet; în românește

Doctorul Caton: Amintiri din război

Inoptare — versuri

Trudă — poezie

Icoane din Iași: 1916

Inscripții pe patul armei — versuri

Vraja țării; versuri

Balada Necunoscutei: versuri

Retragere și pribegie: 1916: Tablou

Severinul: La bariera Craiovei: Tablou

Schițe-desenuri

M. Gușită

A. Cotruș

Const. D. Ionescu

Corneliu Prescurea

P. Grimm

Lascașov-Molodvanu

Em. V. Glurgiuță

Gherghinescu-Vanla

M. Fontaina

G. Roiban

Al. Iacobescu

Const. Goran

G. Simionescu

D. Ghiță

G. Simionescu

Mișcarea culturală:

Insemnări:

Cărți:

Programul Teatrului Național din Craiova

Kirițescu: Ist. răz. de întregire a României

Gobineau: Renașterea

Dongorozi: Povest. lui Coștaci Stupcan

Serisori din Buc. Symbolism conf. N. Dăndescu

Din mișc. cult. Severineană — Teatru

Aspecte culturale:

„Țara Noastră” — Ramuri — Drum drept

Reviste:

Suflet Românesc — Năzuința

Const. D. Ionescu

Al. Dima

Const. D. Ionescu

I. Celină

Ori ce reproducere oprită

Lei 15.

ABONAMENTE:

PE 1926

Lei 140 . . . pe an

Instituții și autorități: Lei 300.

Se irosesc puterile scrisului românesc...

Nu știu, poate să fie un rost al vremii să vezi adesea în trecut tot mai multă râvnă stăruitoare spre mai bine, poate să fie doritoarea năzuință către împlinirea cât mai grabnică a mai binelui și ochii vremii de față să vadă îndărătnici și miopi mai răul . . .

Este însă știut că la noi scrisul n'a fost nici odată îndeajuns de prețuit la vremea lui. Scriitoricescul meșteșug a fost și este încă un adaos al unei alte indeletniciri, de cele mai multe ori în cea mai ciudată nepotrivire cu cea dintâi. N'au vârit oare imperioasele nevoi ale vieții pe cea mai minunată gândire și poezie românească în tiparnița unui ziar de partid? Eminescu la „Timpul”. Intr'una din scrisorile lui intime poetul mărturisește cât de *dragă* și istovitoare îi era această indeletnicire:

„Scriu, scriu din zori și până'n noapte, scriu de meserie, scriemi-ar numele pe mormânt”.

Din caerul vremii s'au tors de atunci câteva decenii și părea că pe zi ce trece se sădește tot mai temeinic încredințarea, că adevăratului scris îi e de nevoie închinarea de altare, ale căror jertfe indestulătoare să facă, ca preoții ce li se 'nchină să le slujească din toată inima, fără a mai fi nevoie și de alte indeletniciri.

O bună vreme scrisul românesc se 'nfiripă și dăinuște cu cinste,

de temeinic drămuitoare condee de slovă 'nțeleaptă și purtătoare de minunată podoabă: Coșbuc, Vlahuță, Delavrancea, Slavici, Cerna, sunt nume adânc închegătoare de grai românesc, cu măiestrie dăltuit și a cărui citanie picură în suflete minunate vibrații. Cercetările critice din acea vreme alcătuiau și ele o sănătoasă îndrumare pentru cei ce se ostentau să le deslege...

Și acum, după sângerânda și adânc sguuitoarea jertfă a războiului de întregire, acum când neamul acesta-i la olaltă și va să-și strângă puterile scrisului, ca prin îngemănarea lor să dea la iveală adâncurile simțirii lui; acum, mai mult ca ori când puterile scrisului românesc se irosesc și se fărâmițează...

Viața pușinelor și adevăratelor reviste ce știu și înțeleg să cins-tească scrisul e șubredă, cu apariții neregulate, până ce rând pe rând, nebăgate în seamă trec întru Domnul.

Provincia de câțiva ani încearcă să infiripeze o mișcare culturală și svârle o ciupercărie de publicațiuni, unele doveditoare de stăruitoare puteri de condei și de trudnice sacrificii, cele mai multe însă tinerești și ridicule avânturi care se sting tot așa de grabnic cum se și aprind; altele apar când pot și fiindcă trebuie, pentru ori ce alt interes, afară de acela al scrisului românesc.

Basarabia nu ne dă nimic, căci „*Moldova dela Nistru*” apare numai când are de ce și pentru cine, Banatul lăncezește. Doar Craiova, Iași și Clujul cearcă să se țină în rândul lumii, împreună cu adânc stăruitorii cărturari ai Cernăuților, și cu Aradul ce ne aduce și el îmbucurătoare nădejdi de slovă românească.

Capitala—în afară de *Gândirea* care a împlinit o jumătate de an de neapariție, de *Mișcarea literară* care de curând și-a dat duhul, de bătrânele *Convorbiri literare*, de unele noi infiripări, și de revistele de specialitate— în goana după nou și originalitate ne-a dat numai bolnave și ridicule imitații activisto-constructiviste ori subversive bisericuțe de umanitarism și europeizm ca: *Omul liber* și *Cuvântul liber*.

Panaît Istrati reprezintă scrisul românesc în Franța, în a cărei presă ne batjocorește, Davidescu incredințat că morții nu învie, afirmă fără să roșească cum că Eminescu a fost precursorul simbolismului la noi, Eftimiu ne lucrează teatru, pângărindu-ne legendele trecutului nostru sfânt; iar pe puținii și adevărații scriitori ni-i fură pătimașa presă a politiceii de partid.

Nădăduim zile mai bune pentru slova românească!..

M. Gușiță,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mărul.

A mea e glia asta aspră 'n care cresc...
 Eu o umbresc,
 O ocrotesc,
 O 'npodobesc
 Și altă 'mpărăție nu visez și nu râvnesc...

Nu zăbovesc, nu mă grăbesc să freamăt și să cresc...
 Aici, înfipt adânc în solul strămoșesc
 Lupt, rabd și deger ca să înfloresc și să rodesc...
 Aici se desfășoară surdă, necurmată lupta-mi grea,—
 Aici mi-e patria
 De car' mă leagă ca de un sfânt tezaur; —
 Glia, rădăcinile-mi de-oțel și merele-mi de aur,
 Acum și pururea.....

A. Cotruș

Aspecte din lirismul nou :

VERSURI DE A. COTRUȘ ¹⁾

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Lirismul actual pare să-și precizeze drumurile. După o lungă sbatere se pare că am trecut de răspântia grea. Au rămas două direcții distincte : 1) aceea a extremei stângi care ține la importul absolut și necondiționat, primind noutatea, fără a încerca s'o adapteze la condițiile climei locale și : 2) aceea justă și cuminte cu înnoiri echilibrate, ale cărei altoaie sunt în consonanță cu trunchiul de inserțiune.

Reprezentanții primului curent constituie o simplă curiozitate, un laborator de alchimie experimentală, lipsită de spiritul realității organice. Ei merg cu aventura mai departe : duc noutatea la originalitate exagerată și o transformă în caricatură, cad în afară de sfera pozitivului și ne vom opri la încercările lor - cu alt prilej.

Există însă direcția majorității care nu-și ritmează mersul în salturi de lăcustă, nu nimicește busola trecutului și caută împăcare între elementul nou de transplantare și baza de cultură. Germenele nou încearcă pe fondul vechiu condițiile de stabilitate.

Ne-am ridicat de atâtea ori împotriva noutății exagerate, dar nici odată nu ne-am gândit să prohibim noutatea secundatoare. Am protestat împotriva necinstei deghizată în snobism sau numai a manierei sterile și rătăcite ; dar n'am înțeles nici o clipă să tăgăduim noutatea care aduce adâncimea sincerității și firescul unei expresii deadreptul răsărită din fond. Ne-am cutremurat de pustiul vânturilor cari bat din afară și aduc sămânță de buruiană, dar ne-am bucurat când în grădina noastră s'a răsădit un fir de plantă nouă. Ne-am ridicat împotriva libera-

1) Editura Librăriei Diecezane — Arad, 1925.

lismului anarhic, cum de asemenea ne-am formulat un *vefo* categoric pentru în-gămelele sterpe pe teme vechi, repetări de locuri comune, simple imitații ana-cronice, ce se adăpostesc sub oblăduirea tradiționalismului. Intre răsadurile autohton-e este necesar să se împământenească toate noile și bunele forme artistice venite de la alții. Tot trecutul nostru arată această înaltă înțelegere. Dela struc-tura limbii noastre și până la organizarea politică ne-am arătat puterea de asi-milație asupra împrumuturilor. Am primit cuvinte și construcții în limbă, am pri-mit forme politice în guvernământ și vieață, dar le-am ales pe cele potrivite și le-am suflat duhul nostru specific.

Făuritorii lirismului modern cari nu pierd din privire trecutul și aleg din haoticul prezentului ceea ce este în acord cu tradiția, s'au înmulțit și vor birui prin număr și calitate. Extremității se impuținează, capitulează prin tăcere și re-nunțare sau duc lupta de singuratici în bastioanele de avangardă izolată. Pe când cei mulți, solii poeziei de echilibru, își strâng rândurile în masse compacte spre a fixa definitivul triumf al unei arte noi. De dâșii trebuie să ne ocupăm. Dacă critica vrea să șteargă bătrâna acuzație de : parazitărie pe socoteala artistu-lui, are datoria să-și spună cuvântul când în bolțile sălii senioriale a literaturii a răsunit cântecul unui nou trubadur. Și în rândurile cântăreților recentii este și d-l A. Cotruș. Majoritatea cititorilor trebuie, să fie ajutată în înțelegerea poeziei sale, iar poetul să audă părerea lor.

Deși d-l A. Cotruș nu este dintre cei de prea curând sosiți, se poate con-sidera printre dâșii. În primul său volum („Sărbătoarea morții”) nu l-am putut vedea decât parțial. Cânta doar războiul, sufletul terorizat de durerea tranșeelor și a morții. În grozăvia momentelor supreme nu este posibilă contemplația. Com-pletarea și veridica sa înfățișare o avem dela 1918 incoace. Revistele ne-au pro-curat, din timp în timp, câteva stihuri, iar în anul acesta, în editura dela Arad, a bibliotecii „Semănătorul”, poetul a făcut din acestea o modestă culegere, cu un titlu comun („Versuri”), dar cu un conținut deosebit. Ii vom răsflora filele, să dobândim convingerea de ce mijloace posedă, să-i cunoaștem poezia. Aduce ceva nou? Ce făgăduiește pentru viitor?

Cu înțelegerea primitoare ce trebuie să avem pentru orice lumină nouă și cu răbdarea unei atente observații ne vom apropia de poezia d-sale.

Poezia d-lui Cotruș este „poezie nouă”, înțelegând prin aceasta creația năs-cută nu dintr'o bază pur sentimentală, ci dintr'o emotivitate ideologică. Este sim-țirea depănată din învălmășirea de gânduri. S'au numit unele producții noi „sim-țire intelectualizată”, calificarea i se potrivește și d-sale. Așa fiind este o abstrac-țiune care nu s'ar fi putut turna în altă formă decât a *simbolului*. Fond și formă mai proprii d-sale. De aceea nici nu izbutește în alt-gen. Așa de pildă, încercând să utilizeze exprimarea directă și simplă, ca în ciclul „*Sub flamuri vrăj-mașe*”, nu izbutește. Inspirațiile sale de valoare sunt încorporate în simboluri: „*Bradul*”, „*O plecările, plecările...*”, „*Bivolii*”, „*Am înflorit întocmai ca un măr*”, „*Viața, port feeric...*” „*Singurătate*”.

Firește că se găsește în faza încercărilor și simbolul n'ajunge totdeauna la desăvârșire. Mai sus am citat bucățile cele mai izbutite, să cităm și seria celor nereușite. Numai atitudini, simboluri neintregi, tipare imperfecte, neartistice, pe cari suntem siguri că la o culegere apropiată, prin revizuire, d-sa le va elimina.

Aşa este b. o. „*De m'aş fi născut, naturo, după voia mea...*“ Sunt numai articulare, membre dispartate, cari se estompează şi se pierd, fără să sugereze cititorului o stare psihică. Tot astfel: „*L-am întâlnit pe Dumnezeu*“, „*Cu haine şi cu gânduri întinate*“, „*Imprăştie-te ceaţă...*“, „*Drum de jară*“, „*Aspru, singularic*“, „*Copilăria*“, „*Drumurile*“. Şi am putea înmulţi citatele titlurilor. Nu e necesar. Conchidem: sunt două categorii tot atât de mari: 1. poezii izbutite. 2. poezii neizbutite.

Nu intrăm într-o minuţioasă cercetare estetică. Am indicat în trecut câteva slabe, vom privi analitic, mai de aproape una, spre a ilustra măsura tuturor celor din categoria ei. Iată poezia „*Copilăria*“ :

„*In zăpuşala grea
Cântă-un cocoş departe undeva...
Un glas de clopot se aude—abia abia,
Par'căr vent de dincolo de viaţă...
Ceva în mine se fărâmă şi înghiaţă...
M'opresc pe deal şi par c'aştept din alte vremi pe cineva,
Iar dangătul ce se aude—abia abia,
Parcă tângue prelung copilăria mea...*“

Elementele cari ar trebui să provoace emoţiunea fundamentală: regretul dureros după copilărie, nu sunt suficiente. Sugerarea nu se poate face, fiindcă cele patru imagini la un loc sunt prea sărace a) Cântecul cocoşului în zăduful verii b) glasul de clopot care vine par'că „de dincolo de viaţă“ c) sfărâmarea unei părţi înăuntrul sufletului d) oprirea pe deal, aşteptarea cuiva şi auzirea dangătului de clopot ce tângue copilăria sa; toate nu formează decât începutul unei emoţii, fără a o consolida trainic în sufletul cititorului. La un loc nu încheagă decât un fragment ale cărui componente nu sunt amănunţite şi articulaţiile de detaliu apar ca nişte cartilaje.

Lăsăm pe seama poetului revederea bucăţilor şi prezentarea supt o altă formă sau chiar părăsirea lor. Piese de amorfe stau alături de numeroase firişoare de aur. Nădăjduim că în a doua culegere le vom găsi numai pe cele de al doilea.

Treţem la examinarea conţinutului sufletesc.

Bucata „*O, plecările, plecările...*“ a fost apropiată de unii recenzenţi de poezia minulesciană. Repetarea de trei ori, prezenţa portului şi gării, depărtările, etc., au fost pentru dânsii elemente destule ca s'o considere în linia poeziei d-lui I. Minulescu. E mai mult decât o poezie de şcoală. Atmosfera vaporosă de aici trage dăre de blândă lumină reflexivă, o punte de reflexiune spre o regiune care se întinde dincolo de concretul vieţii. Este dematerializarea pentru o plutire metafizică :

„*Spre marginile luminilor şi ale gândului,
Spre marginile sufletului meu—flămândului l...*“

„*Suflăte, deschide-ţi pentru nalturi, pentru depărtări şi vecinicii, aripele!*“

D-l Cortuş trece dincolo de relieful minulescian, care se mărgineşte doar la cantilena reveriei nostalgice pentru ţări şi porturi noi. Noutatea inspiraţiei este dusă mai departe de atmosfera d-lui I. Minulescu. Este visarea mistică a unor întinderi nespaţiale şi imateriale.

Am ales-o întâi pe aceasta pentru amploarea de cadru şi elanul sentimental larg. Dar înaintea ei, ca trepte cari se subsumează, sunt altele. S'ar putea alcătui un ciclu ce prea bine s'ar numi „*Excelsior!*“ Sunt toate acele poezii în cari tema fundamentală este sborul spre înălţimi şi lumină.

Simbol al descătușerii din piatra pământului și îndreptarea spre zările luminoase, simbol al sufletului desprins de pe coaja materială, vizând înălțimile albastre, este „Bradul” ce pare-un vrăjil, primăvărativ gând al stâncii oarbe, răfăcit între prăpastie și cer...” Simbolul, concentrat și energic, închide în sine năzuința umană de a se ridica sus în sfere de spiritualitate.

Aceiași râvnă alcătuește pivotul poeziei „Către cer”.

„Flămând de mine însumi și stingher,
„Parcă mă urc biruitor, cu câte-o treaptă tot mai sus în mine,
„Prin întunericul, pe munții arși din mine,
„Către cer!”

Prin acestea poezia d-lui Cotruș este adiacentă lui Cerna și Eminescu din inspirațiile similare. „Bradul”, „Către cer”, „O plecările...” se pot îngemăna cu „Ideal”, „Floare și genune” de Cerna. E poezia care te imbarcă în navele elanului, ca să te poarte în lumi înghețate, pure și luminoase, în lumi de gând, înalte și cât mai depărtate de durerea pământească.

Este o obsesie proiectarea aceasta peste lutul pământesc. Imaginea bradului ce se săgetează în infinit, este parcă cea mai justă expresie plastică a conținutului său sufletesc.

„De m'aș fi născut, Naturo, după voia mea,
„Pe măsura visurilor mele fără de hotare,
„Aș, crește poate peste timp
„Ca peste—abis un brad deapururi verde
„Ca munții de puternic, aș trăi cât ei...”

Ea revine adesea; o găsim în poezia „De-aproape sau din depărtări”.

„... am râvnit ca gândul meu stingher
„Să fie punte de-aur între glie și 'ntre cer?!”

iar în „O, plecările, plecările...”

„Suflete, deschide-ți pentru 'nalturi, pentru depărtări și vecnicii, aripele!”

Dorul depărtărilor apare și altă dată, b. o. „Imprăștie-te ceață!”

Sborul spre lumi de taină, ascensiunea îndrăzneată în spații fără de sfârșit, această vigoare în planarea spre țării nepătrunse, se acumulează uneori în masivitate de forme materiale, de forțe răscolitoare. „Știi tu să înfrunzi ca om depăln, viața?!” și „Bivolii”, constituie o altă față a aceluiași energetism. Cea dintâi: o energie care scapă explosiv și se desfășură într'un grad suprem de dinamism; cea de a doua, o energie înălțată în întemnițată în greutatea materiei.

Pentru prima categorie, este de remarcat hiperbola în culminare:

„Ți s'or feri din cale muștii, vad tăia-ți-or apele;
„Omul nou din tine birui-va lumea...”

(pag. 13).

În „Bivolii” este plămuită forța pasivă, leneșe ca un monstru statutar care vizează la marginea deșertului. În literatura românească nu găsesc un bloc asemenea acestuia. Este tot așa de puternică evocarea ca în „Boul” lui Carducci.

„Si-asa cum trec,
„Greu,
„Unu ca celalt,
„Par statul reci tălate în bazalt,
„Par statul grosolane, vil, masive
„De crunte animale primitive...”

A doua serie, cu totul deosebită de cea de până acum o formează poeziile, cari alcătuiesc călătoria printre amintirile copilăriei. Vieța anilor fragezi e văzută prin mirajul depărtărilor și este conturată de duioșie. În contrast cu vi-

goarea avântului stă acum rgeretul după cele ce nu se mai întorc. Sunt aici note de intimitate, de omenesc pe care îl trăim cu toții.

„Drum de față / Drum de față l...
 „La fiecare cotitură a ta, în astă seară,
 „Par'că mă întâlnesc cu cel ce-am fost odinioară...”

Tonul minor se simte din armonia internă :

„M'opresc pe deal și par c'aștept din alte vremi pe cineva,
 „Iar dangățul ce se aude abia, abia,
 „Par'că tânguie prelung copilăria mea...”

Vârsta aceasta îi este atât de dragă, că preferă să se coboare de pe înălțimi pentru a asculta cântecul cucului din codrii copilării :

„Prin codrii nepătrunși, spre culmi înzăpezite.
 „Spre zările ce-s numai taine și ispite,
 „Eu mă opresc, o clipă 'n drumu-mi pentru tine,
 „Cucule, cucule, cucule l...”

„Si cum te-ascult, sub aste vânturi grele,
 „M'ascult par'că pe mine și pe tine,
 „In zările copilăriei mele,
 „Cucule, cucule, cucule l...”

Și tot așa în „Cad într'una florile de pruni...”

„Cad într'una florile de pruni..
 „Se risipesc în preajma mea ca o comoară...
 „Mă văd copil,
 „Cu ochi duloși, adânci și buni,
 „Cum le vedeam căzând așa, odinloră...”

De la simpla atitudine contemplativă, evocatoare, sentimentalitatea promovează, ca să ajungă în contrast deplin cu tăria primei serii de poezii. Incordarea avântului se destinde până la depresiune. Din înălțimile idealului când visul se sfarmă, sufletul se prăbușește în abisul inoelii și pesimismului. Realitatea îl țin-tuește crud, aici jos :

„Ori cât ne-am sbate, cât ne-am opinti,
 „Ca mătne toți, la fel, ne-om întâlni,
 „In tăcerile de vecinicii,
 „Frate vierme l...”

Imaginea nimicniciei vieții „port feeric” se risipește și într'o zi :

„Pleca-vom singuri, goi, săraci spre vecinicie,
 „Pe ne văzute nave de 'nineric...”

Peste sufletul poetului alunecă o mireasmă elegiacă „In cimilir”, unde e atâta floare, dorm atâția prieteni

„Atâtea primăveri, atâtea veri, atâtea toamne,
 „Cu cari m'am coborât și mă cobor și eu
 „Mereu,
 „Infrânt,
 „Fărâma cu fărâma în mormânt l...”

Imbătrânim... Durerea trecerii valurilor de oameni exprimată odinioară de D. Zamfirescu în metrul reținut parnasian, o sfarmă în accente abrupte d-l Cotruș în versurile :

„Se 'mprăștie sălbatic tinerețea mea...
 „Ca florile de măr în vijelia grea...
 „Și s'o adune de pe căile-mi și căile-ți pustii
 „Nu-l pe pământ putere, mână fermecată...
 „O, nu-l
 „Și nu va fi
 „Niciodată! Niciodată! Niciodată!..“

Din sufletul poetului a pierit de mult credința serafică a copilării; vânturile cercetării l-au purtat zadarnic, n'a găsit adevărul. Cel ce-a înfruntat înălțimile și a năzuit să se ridice spre bolțile albastre, este înfrânt și umilit. Ultima poezie e de o sfâșietoare durere, durerea neputinței de a descifra nepătrunsul.

„Doamnă, sunt sătul de-a căuta 'n zadar necontenit...
 „Doamnă nu mai pot să sufăr și să lupt...
 „In fața ta, zdrobit,
 „Iată, îți întind totagul rupt
 „Al drumului fără 'nceput și fără de sfârșit!..“

Artificializarea vieții moderne a oprit revărsarea sufletului în peisaj, (natura dacă nu este absentă, e redusă la minimum) și a contractat tentaculele spirituale în interior. Existența externă — non eul — a constituit un „*orribile visu*“, poetul s'a refugiat în lumea lui.

„Nu-l pe pământ putere, mână fermecată...“
 de aceia

„Flămând de mine însumi și stîngher,
 „Par'că mă urc birurilor, cu câte-o treaptă tot mai sus în mine

„Spre marginile lumilor și ale gândului
 „Spre marginile sufletului meu, flămândului!..“

Astfel este explicabil caracterul de căpetenie al artei actuale: *interiorizarea*. Fiindcă viața lumii ne terorizează, ne construim una a noastră, proprie. Și poetul Cotruș este un reflex al veacului. Găsim la dânsul această tăgăduire a bucuriei vieții, precum și refugiul în încăperile sale sufletești. Interiorizarea e așa de mare că nici accente pasteloide nu are poezia sa.

Frământările sufletești svăcnesc într'un ritm și o muzicalitate nouă, dintr'un adânc fond de sinceritate — însușiri capitale pentru poezia lirică.

Discreția evocărilor, desnădejdea neputinței în fața marilor întrebări sau a vieții efemere, sborul săgetat și plasticitatea statuară dacă nu ating totdeauna perfecția estetică, în volumașul de față, o vor realiza în cele viitoare. Dacă ar avea însă puterea de a se feri din calea extravaganțelor! Ispitele șgomotoase ale artei „*innaintate*“ pândesc la răscruce și fură duhul ca ielele.

Ori cum, lirica românească are în d-l Cotruș un poet de valoare și așteptăm să devină un mare artist. Credem că viitorul nu ne va desmînți.

N'am stăruit în analiza estetică, fiindcă este culegerea prea sumară. De și e insuficientă chiar pentru încadrarea și determinarea tuturor temelor, ne-am ocupat cu definirea conținutului, spre a scoate pe primul plan noutatea materiei, a fondului. Analiza prezentă, credem, constituie un preliminar pentru o marginalie mai largă la volumul mai mare pe care d-l Cotruș l-a anunțat, dar nu ni l-a dat până acum. Socotim că acolo îl vom găsi întreg, din punct de vedere estetic și psihic. Volumașul prezent creionează linii sufletești și realizări estetice imbobocite în capsulă, cari conțin viitoarea floare. Pe aceasta o așteptăm cu tot interesul și întreaga speranță.

Dante.

SONETUL IX DIN „VITA NUOVA“

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Traducere din italienește
 în formă originală.

În ochi pe Amor draga mea îl are
 că'nobilează tot ce ea privește,
 În cale-i toată lumea se 'mbulzește,
 cel ce-o salută-i prins de 'nfiorare.

Încât privind-o 'n juru-i tot dispare
 și-orice defect atunci te chinuește
 În drumul ei ce-i rău se risipește;
 ori ce omagiu-i mic, căci ea-i prea mare...

Blândețe și modestie se naște
 în sufletul acelu ce-o ascultă
 Săvit să fie cel ce o curioaște!...

Ce este ea, când grațios zâmbește,
 nu poate să se spună în cuvinte;
 așa de mult minunea te uimește...

Corneliu Prescurea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Spitalul nostru
se la Hârlău,
Ianuarie... Și-abia
îndârjită iarnă
vile, pomi, aer
mânt... Și'n scri
aciuați într'o
prin care, la
desnădăjduit
urmă, le acop

Ca înfricoș
lătorisem cu
desnădejde. T
în câmpiile ș
teală afundă
vreunul dir

— „Ce v

Și vis
geam mai
nea, bocăn
tăcere, le
și prin gol
duceau cin
de vânt. C
plimbătoare
mai șliam

Părea o noaptea... și data... după câteva zile, su-
fletele începură să se mai liniștească... Ziua o mistuiam dormind (de ce?... cine
ar fi putut spune?!), iar noaptea, la palida lumină a unei lămpi fumegate, înce-
peam sfatul: vorbeam, începurăm să râdem, doi jucau *table*, fumam, (și cei care
nu fumaseră în viața lor) sau—mai târziu—cântam vreo melopee fără sfârșit, ca
o rugăciune... Vremea, ca o fiară ostentă, căzu și ea.

moldovene, ajun-
tâi zile ale lui
tenilor cea mai
toale: oameni,
așa de pe pă-
mare... Stând
fund de afară,
ni, nechezat
jălanii... Pe

i de zile că-
cotropiși de
meu aceea,
?... O ame-
am așa, când
înd pe geam:

ită. Ne strân-
milișian ve-
pe care în
n pe geam,
dați care se
nele smulse
al zăpezilor
saliplice: nu
sau seară...

Și într-o zi, fânărul intern Manea, prietenul nostru de răstriește, îmi zise (eram cel mai aproape de sufletul lui) cu taină în glas :

— „Hai să vezi soldați înghețați!...”

Și m'am dus. Într-o casă alăturată, în care era așezat un spital soldătesc, ostașii înghețați stăteau întinși jos pe pături... Ochii... o, ochii omului înghețat!.. Albi și goi, ficși și răi... Trupul nu mai tremură, e de mult trecut dincolo de tremur... Nu are ceva deosebit de al omului cald, dar simți că lipsește căldura din acele trupuri de sticlă.. Și, ca niște copilași, mor, fără să se miște, fără să geamă, ci suflând numai din ce în ce mai slab și privind mereu nemișcat un punct de undeva... Aproape de moarte ochii par a se încălzi, privesc mai senin, ca în apropierea deslegării de viață... Și nici nu știi sigur când, cu cel din urmă firicel de suflare, oșteanul a căzut, netrebnic, în veșnicie...

Țineam de mână pe intern și nu ziceam nimic: trecuse și sufletul meu dincolo de plâns... Simțeam groaza ochilor înlemniți și răi, de parcă și-ar fi pus o cumplită întrebare: de ce mă omori?... ce faceți cu mine?...

— „Și mor toți?...” îi șoptii internului...

Internul răspunse lăcând și dând din cap: da!..

Ușa dela cameră se deschise atunci și doi brancardieri aduseră pe brațe încă un înghețat: soldat tânăr. Il puseră jos pe pătură..

Privindu-i chipul tânăr și întunecat, îmi licări un gând: să-l scap!... Știam din copilărie, că odată înghețându-mi mâna, tata mi-o readusesse la viață, frecând-o cu zăpadă.

Zic internului, arătând pe oșteanul adus:

— „Hai să cercăm...”

— „Ce?...”

— „Să-l frecăm peste tot cu zăpadă...”

Internul dădu îndoelnic din mână.

Insistai — și fără să mai aștept ceva poruncii unui milițian să aducă o căldare cu zăpadă. Ingeuncheai apoi lângă soldat și desbrăcându-l, îl întrebai...

— „Tu de unde ești?...”

Ochii sticloși priveau aiurea. Degetele mele alingeau o carne tare și rece. Când îl desgolii avui în față un trup de-o uimitoare frumuseță antică. O imensă milă mi se abătu peste suflet: simțeam moartea întinzând mâini de ghiață spre acest trup învins. Și repede, eu cu internul, începurăm, din cap în tâlpi, să-l frecăm cu zăpadă întru chemarea din nou a vieții asupra acestui trup de frate. Niciodată în viața mea n'am alins un trup de semen, cu atâta devoțiune frățiască spre a-l scăpa dela moarte. Aș fi vrut atunci să-i strecor măcar un bob de căldură din firavul meu trup măcinat de suferință, ca să-l rechem la lumina soarelui. O clipă, oșteanul păru că ne privește cu ochi groaznici, de parcă ne-ar fi întrebat ce drept avem de a-l tulbura în drumul lui spre Eden, dar recăzu în aceeași tăcere răutăcioasă, privind acelaș punct închipuit din spațiu...

A doua zi, internul îmi aduse vestea că oșteanul nostru murise noaptea, ca toți înghețații... Avui simțirea clară că un frate necunoscut îmi murise, ducând cu el o fărâmă și din sufletul meu...

Și iată că în una din seri, ușa camerei noastre se deschise pe neașteptate, isbindu-se puternic de perete: venea un nou musafir. Sprijinit de doi milițieni; înfășurat în mantale, având ochelari pe după urechi și pete de sânge încheat pe

bărbie, fu adus doctorul Caton, în plină isbucnire de febră recurentă. Sărirăm cu toții, și, în grabă, îi înghebarăm patul. Privindu-ne prin sticlele ochelarilor, doctorul Caton ne mulțumea dând încet din cap.

După câteva zile, când ferbințeala îl părăsi, puturăm să-i vedem limpede chipul. Tânăr, înalt, uscat, negricios, purtând ochelari mari cu coarde după urechi, doctorul Caton se arăta prin ochii lui blajini, un om bun, înțelegător și prietenos. Ne legarăm de el cu o prietenie așa de întregă, în cât aveam părerea că-l cunoaștem de când lumea. Avea mai osebit, un zâmbet așa de senin și de îngăduitor, că ar fi zălogit și pe-o fiară...

Și doctorul Caton, într'o seară, când afară întunerecul copleșise viața, începu să ne istorisească lungul lui drum de suferință din vremea celor câteva luni de retragere... Fusese pe Olt, luptase în preajma Șelimberului, se retrăsese prin Argeș, ajunsese pe Neajlov...

Și zicea doctorul Caton:

— „...Aici, pe Neajlov, aveam să am cea mai cumplită dintre suferințe... Da : credeam cu toții că vom putea să înfrângem pe vrășmași... Că era cu pulință sau nu acest lucru, — noi nu puteam să ne dăm seama... Dar a venit și deslășirea îndoelilor noastre... Dintr'odată, ne-am prăbușit în prăpastie... De dimineață până seara, în hăuiala bombardamentului, căutam să oprim sângele care fășnea din mii de cărnuri rupte... și, deodată, ca o vijelie : toate peste cap, înapoi!... Iadul!.. Cum am plecat, pe undem am mers, ce-am mâncat și unde ne-am odihnit, nici azi nu-mi aduc aminte... Mergeam cu toții, ca într'un vis greu, undeva... Atât știu că într'o noapte, fărâmași de oboseală, am ajuns la un conac mare de pe Ialomîța: plin de răniți, — și mai toți, greu... A doua zi, cu toți ai mei, tăbărâram întru ajutorarea lor, — și două zile 'n șir, căzură mâni, piceoare, degele, ciolănașe... Era cel mai cumplit răget pe care l'a auzit vreodată urechea mea... Iar retragerea venea necruțătoare din urmă... Și iată cea din urmă zi petrecută la conac: sute de ochi întrebători și rugători îndreptați spre noi: ce facem? îi lăsăm acolo?... Și dacă nu-i luăm, rămânem și noi sau nu?... Așa ne întrebau ochii desnădăjduiți ai oștenilor răniți... Dar și în sufletul meu se ridică neertătoare și teribilă, întrebarea: „dar eu ce fac?... li las sau nu?...“ Știi voi ce însemnează să fii pironit pe loc de-o rană grea, să simți cum vine năvala aspră a dușmanului și să vezi pe doctori fugind și lăsându-te într'un conac rătăcit în pustietatea Bărăganului?!... Această cumplită întrebare m'a nefericit de-atunci și până azi... Nu-mi mai aduc aminte care au fost argumentele minții mele oboșite atunci, dar și azi văd clipa despărțirii de răniții din conac... Kidicași în șezut, priviam speriași, ca și cum moarțea venea pe uși și pe ferestre, răniții blestemau... Și azi aud blestemul lor: „ne lăsați, ticăloșilor..?! Să vă trznească Dumnezeu!.. Și să n'aveți parte de viață!..“ Am fugit... Crezând că vor putea înfrunta retragerea, vre-o trei răniți, în cărje, fugiră și ei cu noi, cu toate că nu-i lăsasem... Unul din ei, încruntat, zise: „ce ai cu mine?... și dacă mor, ce-ți pasă?... Și-așa, nu tot mor?!..“ Trei zile la șir, am mers, am mers... Focuri, peste tot locul, luminau întinderile, noaptea... pe urmă, ploae și desfundare... N'am mai văzut pe cei trei răniți?... Cine știe în ce șanț își vor fi lăsat ciolanele?... Dar toată vremea, ca o umbră de rău, așa m'a chinuit întrebarea pe care o auzeam clar și încet în cuget: „de ce-ai lăsat pe răniții de la conac?!..“

Oprindu-și vorbirea, doctorul Caton își scoase ochelarii și în neștire, și-i șterse, — privind, tăcut, spre geamul întunecat, dinspre care veneau, neostoite,

sbațerile viforului... In odae parcă plutea un duh, care strecura înfiorare în suflete.—

Doctorul Caton, potrivit și ochelarii pe după urechi, zise:

— „Aceasta a fost una din cele mai mari suferințe din viața mea.. și.. va.. fi..“
Dădu apoi din cap, — și făcu...

Și povestea doctorului Caton, de aci încolo fu simplă...

Abia întremat după febra recurentă ce avuse, primi într'o zi, poruncă grabnică să plece întru combaterea tifosului exantematic, care năvălise spăimos peste toată cuprinderea din jur... Fu trimis în preajma Hârlăului...

Încă slab, când ne despărțirăm, Doctorul Caton ne spuse:

— „Să știi, mă băeși, că mă curăț...“ și cu ochii lui blajini și căprui, surâse spre noi...

Pe urmă, eși și eu din spital...

După vreo lună spre primăvară, orbăcăiam prin jurul Hârlăului, căutând hrană pentru oștenii companiei mele. Atunci putui să văd, cu spaima ochilor mei nemai avută până atunci, ce cumplită prăvălire de foc, făcuse această molimă, în preajma Hârlăului... Imi aduc aminte, într'un sat, — Rădeni imi pare că-i este numele — de lădoaele cu etaje ale exantematicilor. Adică: un car cu boi, care pe scoarțele sale, purta un lădoi cât carul, în care, ca prelundeni, cei morți de exantematic, ereau puși unul lângă altul, având scurta și neagra „cămașă a exantematicilor“... Până aici, — așa ceva mai văzusem... Ceea ce era nou, în acest sat, era că deasupra acestui lădoi, mai erau încă două, așezate în etaj, — în care, alți locatari, își ciocneau la hopuri tidvele lor uscate... Când am întâlnit un astfel de convoi, — m'am oprit pe loc fără voce și, scoțându-mi chipiul din cap, rămăsei inlemnit vreme de câteva clipe, cu sufletul aruncat dincolo de durere... Iată o dată — din multe altele în viață — când ași fi fost bun - bucuros să mor!....

Și mergând încet pe drum, la o casă, iată pe doctorul Caton că-și desface brațele spre mine... Privirea lui blajină și bună imi aduse din nou pacea în suflet..

Vorbirăm, — și-mi spune:

— „Iată, dragă, vezi mușcătura aceasta, — și-mi arată brațul desgolit, ars cu linclură de iod — „vezi: aceasta însemnează că voi muri curând...“

Spunând așa, era foarte liniștit, ca un filozof antic.

Sufletul iar mi se iezi în apa de durere... Simțeam și eu, că într'un asemenea cuptor de molimă, nu-i lucru lesne să scapi...

Zisei moale:

— „Lasă și tu, — poate nu-i cum crezi...“

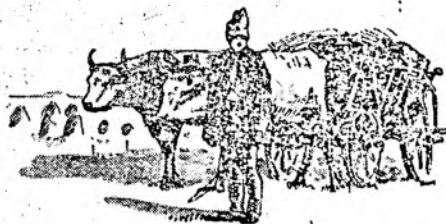
Dar doctorul vorbi asigurat:

— „Nu, nu, — e așa cum zic eu... Dacă, cel puțin, aș fi fost mai înșdrăvenit după suferința ce-am trecut... Dar așa...“ și dădu din cap...

Despărțindu-se, aveam deplina siguranță, că-l văd pentru cea din urmă oară...

De mult — o, ce mult e dela 1917!... — doarme doctorul Caton în cimitirul liniștit și plin de copaci al micii urbi Hârlău, veche ctitorie răzeșească, — și oare, duminica sau la zile de prasnici, când fete îmbrăcate în rochi albe se plimbă pe aleele năpădite de iarbă, în tovărășia tinerilor care le spun vorbe a-prinse de dragoste, — oare, își mai aduce aminte cineva de doctorul Caton, cel cu privirea blajină și cu sufletul atât de bun?!...

Al. Lascarov-Moldovanu,

Inoptare.

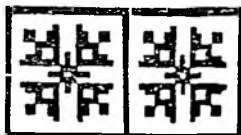
Soarele trudit de drum cerșește
 Sprijin unui vechiu stejar din dâmb.... —
 Plopi cu creste ciucuri de văpae
 Murmură la malul văei strâmb....

Dinspre gârlă mulcom vânt adie. —
 Soapte se'nfiripă în dăbravă;
 Florile cu lacrimi prinse'n gene
 Rugă spun... și cântă imn de slavă!..

Fluturându-și para peste culmi
 Soarele plecă să mae-aiurea...
 — Umbre fumurii se nasc și'nghit,
 Leneșe, și valea și pădurea....

Răsărită'n galbene odăjdii
 Luna preoleasă — varsă pace,
 Candele — aprinzând pe bolta clară —
 Și turnând argint pe drumul șerpuit dintre hotară
 Codrul doarme greu... trudit...
 Vântul tace....

Emil V. Giurgiuică.

Retragere și Pribegie
1916.

G. Simionescu.

Trudă

*Mă tot trudesesc să te desprind, plângând,
De sub năframa pleoapelor căzute,
Să te topesc în val de lacrimi mute
Și să te'nalț din lacrimi surâzând.*

*Din suferința fiecărui gând
Vreau să'nstirip nădejile-mi pierdute,
Să zbor peste durerile trecute
Spre chipul tău înseninat și blând.*

*Dar pân' la tine depărtarea crește,
Iar dorul meu răsare și sporește,
Mistuitoare, cu zilele ce-apun,*

*Pe sufletu-mi se lasă toamnă rece,
Un aprig vânt în mintea mea petrece
Râzând mereu de bietu-mi dor nebun.*

Gherghinescu-Vania

Din literatura războiului nostru.

Literatura războiului nostru este extrem de restrânsă față de a celorlalte țări. Pentru viitor, în deosebi, orice însemnare adusă de actorii marii tragedii, își va dovedi importanța cuvenită. Când ni se dă puțința însă, să ascultăm povestirile străinilor care au intrat în dureroasa noastră frământare, interesul crește cu atât mai mult. Și d-l M. Fontaine este dintre aceștia. Ca ofițer al misiunii franceze a avut prilejul să trăiască intens sbuciumul nostru, să sufere și să nădăjduiască împreună cu noi. Când epopeea și-a încheiat acțiunea ultimei rapsodii, a pus pe hârtie ceea ce a văzut și ceea ce l-a cutremurat, O carte mare, în franțuzește și românește, așteaptă lumina tiparului. Din această lucrare scoatem capitolul care urmează.

Rândurile misionarului-ostaș, — ostăzi misionar cultural al Franței, la liceul „Traian” din Severin, — consemnează multe lucruri cari au scăpat ochilor noștri. Ele vor fi de netăgăduit folos cititorilor vremii de față.

Primele icoane din Iași, Capitala Nenorocirilor.

Decembrie 1916.

Toată noaptea am mers spre Iași, cel puțin așa am nestrămutat credință când mi-aduc aminte izbiturile nenumărate și brutale pe care le-am îndurat și cari mi-au stricat tot timpul, somnul. Astfel

când se luminează de ziuă și vagonul rămâne imobil, ne deșteptăm și noi și suntem aproape siguri că am ajuns. Unul din noi se dă jos ca să se intereseze și ne aduce uimitoarea veste că suntem încă în gara Ungheni, după ce rătăcisem, fără răgaz, o noapte întreagă, de pe o linie de garaj pe alta. Totuși plecarea care trebuia să se efectueze la ora trei din noapte, este acum apropiată; aceasta, cel puțin, o spune un ampoliat de mișcare rus.

Însă timpul trece și de abia la ceasul 10 începe și trenul să se urnească din loc. Prutul, care formează hotarul, e aproape de tot. Îl trecem. Iată-ne deci în această țară a cărei voce ne-a chemat de așa de departe și către care ne trăgănam de atâta vreme. Lângă un pod, primul soldat român pe care îl văd este o biată ființă, mai mult o rămășiță a groazniciei retragerii, a cărei îmbrăcăminte, alcătuită din trențe fără nume, nu mai are nimic ostășesc; neclintit, păzește podul, cu o pușcă veche, a cărei vechime o face o armă ridicolă.

Cât de jalnică e înfățișarea acestei fantome în zdrențe și care tremură pierdută în această privesște de iarnă!

Încet, încet înaintăm peste câmpia mlăștinoasă. Linia ferată trece peste mai multe brațe moarte și înghețate ale fluviului. Ici, colo, prin zăpadă, își înalță tulpinele, trestiile, singura vegetație a acestui pământ acoperit vara de apă și iarnă de ghiață. Trenul își incetinește mersul și se oprește.

E prima gară românească; micuță ca o jucărie, e ticsită de vagoane goale, așa cum vor fi toate liniile de garaj prin mijlocul cărora vom trece, apropiindu-ne de Iași. Tot acest material, evacuat din cauza invaziei, a trebuit să se oprească aici, pentru că dincolo de Ungheni, depărtarea prea mare a șinelor nu-l poate primi. Și această bogăție este tot atât de nefastă ca și o lipsă; sunt prea multe vagoane pentru prea puține linii, iar unele dintre acestea, fiind astupate și încurcate de vagoane, nu mai pot fi, astfel, întrebuințate.

Ne apropiem de mahalele capitalei Moldovei, care-și întind pe câmpia acoperită de zăpadă, sărăcăcioasele lor cocioabe mici și joase, în jurul cărora mișună o mulțime îmbrăcată în trențe. De o parte, pe un drum ce trece pela poalele unei mănăstiri, zidită pe o colină, cele două șiruri lungi și negre ale unui convoi și ale unei trupe în marș, se încrucișează; de cealaltă parte, deasupra orașului, se ridică bisericile albe, gălbui și roșii.

Un castel cu turlle multe domină, prin mărimea lui impunătoare, marea întindere de case cu acoperișuri albe.

Trenul se oprește, pleacă, se oprește din nou, se întoarce ina-

poi cu un kilometru, se oprește din nou. Oare nu vom mai ajunge niciodată? Unul câte unul, ofițerii ruși din vagonul nostru și care trebuie să fie mai mult în curent decât noi, cu obiceiurile pământului, coboară ca să se ducă pe jos până în oraș. Rămânem deci singuri numai noi cei șase francezi — într'o imobilitate ce ne amenință să devină definitivă.

Pe lângă noi, alte vagoane par a fi și ele înțelenite, dar de mai multă vreme ca noi. S'ar zice chiar că începe să le crească în pământ rădăcini, în formă de scăunașe neregulate pe cari se urcă soldații ruși ce sunt încazarmați în ele. Știind căile ferate de aci ca un loc de siguranță unde nu riști să fii lovit de vre-o locomotivă grăbită, un porc se plimbă foarte grav, căutând o hrană problematică.

Un tren trece totuși încet și pufăind; pe un vagon platformă, niște oameni cu vestmintele ferfeniță au întins coviltire cari le servesc de corturi; călătoriile oare durează atât de mult încât vagonul în care te-ai urcat e considerat ca o reședință de lungă durată?

De pornit... nici vorbă, și această nemișcare devine pentru noi, mai supărătoare, fiindcă din ajun n'am pus nimic în gură și nu mai aveam nici o provizie. După o oarecare chibzuire, hotărîm ca trei dintre noi să rămână pentru paza bagajelor, iar ceilalți trei să plece pe picioare, în oraș, ca să caute cartiruire, rămânând să ne întâlnim în gară la Iași.

Eu fac parte din grupul primilor; și astfel îmi termin călătoria pe jos, de oarece drumul de fier pare că refuză să mai facă și ultima etapă.

Mergem pe linia pe care circulă, încet, milițieni, frați de nenorocire cu sentinela de lângă Prut. Respectuoși ne salută militărește sau își scot căciula. Recunosc că sunt soldați numai după blânda supunere cu care urmează pe un sergent. Nimic din îmbrăcămintea lor nu-i arată a fi ostași.

Picioarele le sunt înfășurate în obiele, poartă opinci, iar pantalonii de dimie albă și ipingeaua cafenie, împodobită cu găitane, toate numai trențe, formează aproape tot costumul lor.

Se duc unul după altul mergând încet, unul cu mâinile goale, altul ducând o buturugă găsită cine știe pe unde, neînsemnată și prețioasă provizie pentru foc; se duc încet, în tăcere.

Pare mai de grabă că se mișca mizeria și suferința întrupate, decât oameni. De odată unul din ei se oprește, își trece mâna bătătorită peste față și rămâne nemișcat, într'o înfățișare jalnică de durere și desnădejde. Tovarășul din urma sa îl ajunge, îl întreabă ceva

cu glasul slab și obosit și-i ia bucata de lemn din mână; apoi amândoi își reiau mersul trist prin nămete. — Mai departe întâlnim alți soldați mai tineri, încălțați tot ca și cei dintâi, însă a căror îmbrăcăminte e ceva mai militărească; uniforme disparate, verzui sau negre, murdare sau descusute, numai rupturi, cărora le lipsește ades câte o bucată întreagă de postav. Ei poartă capela ascuțită reglementară, care poate acoperi și urechile spre a le apăra de frigul înțepător. Gradații ne salută foarte corect, lucru de care rușii ne desobișnuiseră.

După ce trecem o porțiune strâmtă unde liniile se reduc la trei — trei, numai ca să hrănească și să inarmeze o întreagă țară pe picior de război, șase șine drept singur mijloc de comunicare cu tot restul lumii! — ajungem la gară, unde câți-va soldați muncesc din greu, ca să repare stricăciunile făcute de o deraiere recentă. Cum mai pot oare trenurile acestea, cari merg atât de încet, să mai și deraieze?

Câteva locomotive arhaice, de tipuri diferite, sunt înțelenite aci ca niște stane de piatră, cu focurile stîlșe, acoperite de zăpadă și împodobite cu țurțuri de ghiață. Numai două sau trei răsufală oboseite, făcând mai mult șgomot și fum decât treabă.

Căutând pe cineva care să ne poată da informațiile de cari avem nevoie, intrăm din întâmplare, într'o ambulanță unde câțiva nenorociți gem și se sbat în friguri, alături de două infirmiere în alb. Cum trecerea noastră prin Rusia ne-a obișnuit să ne întâlnim numai cu persoane cari nu cunoșteau limba noastră, întrebăm timid și fără multă nădejde, dacă nu cumva vreuna dintre doamne știe franțuzește. Și suntem foarte plăcut surprinși când primim următorul răspuns, însoțit de un zâmbet: „Dar toată lumea vorbește aici franțuzește, Domnilor”. — Ce frază plină de farmec! și prin ce răspuns mai mângâietor și mai mișcător ar fi putut oare să primească România pe aceia a căror patrie e acum atât de depărtată. Ni se spusese că vom reuși cu ușurință să ne înțelegem, dar nu îndrăznieam să sperăm că va fi atât de lesne și simplu. — Ni se dau astfel, cu cea mai mare bunăvoință, informațiile de cari avem nevoie.

Atunci, flămânzi și infomețați, mai mult din pricina plimbărei de dimineață, ne îndreptăm spre restaurantul gării ca să mâncăm ceva. Intrăm într'o sală înaltă și spațioasă, căreia jumătate din geamuri îi sunt sparte; câțiva clienți tăcuți stau la câte o masă, în fața unui pahar de ceai; galantarele sunt absolut goale.

Ni se servește totuși o masă, care, afară de borșul dela început

ne amintește intru câtva țara noastră. O omletă, cartofi prăjiți și bucățile de pâine nu sunt atât de subțiri ca acelea pe cari ni le serveau cu atâta sgarcenie restaurantele scandinave și rusești. Românul deci mănâncă pâine multă, îi plac cartofii și știe franțuzește, câte puncte de asemănare cu noi! După ce ne săturăm, ne ducem la primărie, care e ocupată de tot felul de autorități. Mobile în dezordine registre și hârtii răvășite ale căror teancuri se dărâmă, au înțesat culoarele pe unde circulă lumea grăbită. Toate sălile sunt pline de persoane cari au fiecare câte ceva de cerut. Ofițerul însărcinat cu încartierarea nu e cel mai puțin împresurat. Se luptă nu numai cu militari ruși, români, francezi, dar și cu civili.

Ce cap solid trebuie să aibă pentru ca să nu se trezească nebun după o asemenea zi! E atâta îngrămădire de populație, atât forfot neconținut, încât problema locuințelor e una din cele mai grele de dezlegat.

În sfârșit după o lungă așteptare, ieșim triumfători cu lista camerilor destinate nouă. Însă cum ele sunt răspândite în toate colțurile orașului, ne trebuia, ca să ne ducem dela una la alta, o sanie pe care nu am fi putut pune mâna fără intervenția unui trecător amabil.

Noaptea s'a lăsat. Alergăm în goană pe străzi întunecate, oprindu-ne des ca să buchisim la lumina unui chibrit, o adresă pe hârtia noastră sau un număr pe poartă. La prima locuință la care ne înfățișăm, ne găsim nas în nas cu doi ofițeri români, cari au acelaș bilete de incartierare ca și noi. Iată-ne deci patru candidați la o singură sofă, în alt loc ni se pune la dispoziție o singură canapea, prea scură ca să te poți lungi pe ea, de altfel toți sunt foarte stingheriți de această lipsă de confort. Francezii sunt atât de iubiți, și ni se arată, ca dovadă a acestei dragoste, fotografia fiului gazdei, rănit la Arras în uniformă franceză a legiunei streine.

Mai departe suntem nevoiți să recurgem, pe rând la amabilitatea a șase persoane, pentru a izbuti să descoperim locuința unui popă bătrân, cu barba albă și care întovărășit de o servitoare chioară ne deschide încet ușa, se preface că nu înțelege și apoi pretinde că nu are nici un pat liber. Dar afară de acest bătrân morocănos, toată lumea ne primește cu foarte multă bunăvoință; și lucru de mare preț: peste tot se vorbește limba noastră. În fine izbăvim să ne aranjăm. Vom avea toți câte un adăpost în noaptea aceasta. Ne întoarcem la gară ca să comunicăm fericita noastră izbândă și camarazilor noștri pe cari îi lăsasem dimineața în tren și cari au ajuns de abia la 7

seara. E prea târziu- ca să ne încercăm să mâncăm într'un restaurant; ne adresăm la o cantină rusească, organizată într'un cort în fața gării. Deputatul Dumei, Purișkievici, care în ciuda aerului său gânditor, blând și timid, a fost unul dintre ucigașii lui Rasputin, este organizatorul acestei instalații, ne primește binevoitor, cu următoarea frază „Oh! Iată francezi. Aceștia sunt adevărați aliați”. După ce critică puțin pe români, ne dă în grija unei surori de caritate, care ne servește masa ce nu e mare grozăvie, dar foamea ne face să nu fim mofturoși. După ce' sorbim un ultim pahar de ceai, care termină cina noastră scurtă și luată pe repezeală, ne despărțim, și nu fără multă bătaie de cap, reușește fiecare din noi să găsească, în acest oraș întunecat și necunoscut, casa în care va dormi prima sa noapte românească.

La venirea mea, toți ai casei unde sunt găzduit, se deranjează: mama, tata, fiul, nu știu cum să-și mai ceară iertare că nu vorbesc curent franțuzește. Toți au grije să nu lipsească nimic, în camera mea bine încălzită. Și înainte de a mă lăsa singur, toți se pierd în salutări și tot felul de urări.

Așteptând să primesc ordinul care să mă detașeze la un regiment îndepărtat, mă deprind încet, încet cu orașul Iași. Vai, în împrejurările de față nu are un aspect atrăgător.

Zăpada, pe care nimeni nu mai are timp s'o curețe, acopere trotoarele și drumul. Vitrinele, când nu sunt goale de tot, ceace se întâmplă des expun numai, printre reclame de carton, câteva articole de calitate inferioară și de o inutilitate vădită. Pe străzi, mulțimea circulă fără răgaz. Ni se spusese în Rusia că orașul ne mai putând să adăpostească atâția refugiați, aceștia sunt siliți să se culce prin piețe și pe trotoare. Zvonul era exagerat, însă când vezi mulțimea aceasta de trecători, te întrebi cum pot să-și mai găsească toți câte un locșor în căsuțele joase. Toată ziua valurile de oameni se scurg pe trotoare sau se îngheșuie în tramvaele rare și încete, într'atâta încât controlorii renunță să le mai ceară plata.

Toți acești refugiați, din toate clasele sociale, sunt adunați aci, dacă nu în aceeași situație materială, în aceleași suferințe sufletești. Mulți ies din casă și merg așa la întâmplare, cu singurul gând de a se încălzi, căci în adăposturile lor trecătoare nu au foc, și merg astfel, se duc și vin pe străzi, fără să se gândească că această plimbare le va rupe încălțămintează uzată de pe acum și aproape cu neputință de înlocuit.

Rătăcesc obosiți în masă compactă și întâmplarea, care a adu-

nat în vechea capitală moldovenească toți refugiații munteni și olteni îi pune deodată în fața cunoscuților, despre care nu mai știau nimic de când își părăsiseră casa și averea....

Sau se îngheșuiesc în fața brutăriilor. Aci, ore întregi, răbdători și tăcuți, rămân în fața unei uși ținută închisă cu mare grijă și unde printr'o spărtură mică a unui ochi de geam, apucă înfrigurați, atunci când le vine rândul, pâinea, fără care n'ar avea ce să mănânce în seara aceea. Fericiți sunt acei care au avut rude sau prieteni în Iași. Aceștia au găsit un adăpost mai confortabil și sunt mai puțin singuri și într'o atmosferă mai puțin copleșitoare.

Dar ceilalți, cei umili și săraci, mulțimea fără sfârșit va trebui să rămână aci, să înghețe, să rabde de foame și să ducă această viață de pribegie, sub amenințarea unor mizerii din ce în ce mai mari. În acest focar pregătit prin lipsuri și depresiune morală, în acest furnicar unde nici o măsură de igienă nu se poate lua, vor izbucni în curând boalele aducătoare de moarte; pare că citești apropierea lor din zbuciumul acestor figuri slăbite și din înfrigurarea privirilor jalnice.

Prin mulțime numeroși ofițeri români trec, în uniformele lor verzi, corecți, eleganți, purtând încă ținuta de postav fin, cumpărată înainte de război, mantaua scurtă, turnată pe talie cu gulerul de blană acoperindu-le umerii, cu chipiul înalt având galoane de aur. De departe ținuta lor se apropie într'atât de a noastră, încât ai putea să-i iei drept francezi. Și sub aceste haine care se aseamănă, inimile nu bat ele cu aceiași înfrigurare, în acelaș gând?

Toate drumurile care aleargă pe câmpia albă aduc aci, neîncetat șiruri nesfârșite de convoiuri cari poposesc în mahalale, se umplu sau se golesc și apoi pleacă iar. Căruțele ale căror roate alunecă pe zăpadă, sunt trase ici de doi boi, colo de trei sau patru cai și mâ-nate de milițieni.

Vitele și oamenii par tot atât de obosiți, prăpădiți de lungă re-tragere și de drumurile cari nu se mai isprăvesc.

În timpul popasurilor, oamenii îmbucă un dumaticat de pâine cu puțină slănină și vitele, lungind gâtul pe pământ, apucă cu lăcomie mâna de paie sau de fân, aruncată în zăpadă în fața lor.

Bietele animale, sdrobite, deșirate, istovite, urcă și ele durerosul calvar al răsboiului, îndură, cad și mor în tăcere, fără să înțeleagă, că totul e pentru patria oamenilor.

Cu convoiurile românești sunt amestecate convoiuri rusești, în-soțite de cavaleriști purtând în bandulieră sabia îndoită, cu teaca neagră și mânerul de aramă. Căruțele lor sunt mari, mai înalte, mai

incăpătoare, trase de cai vânjoși și soldați bine îmbrăcați. Ce contrast puternic între această forță și această bogăție ce îi mai rămâne Rusiei și mizeria neagră după trei luni de război a micii României care s'a aruncat în luptă cu toate forțele și cu toată inima sa.

Marea aliată în ale cărei.....

Ea trimite și oameni. Fără încetare, zi și noapte, ei trec în coloane de câte opt, ocupând toată lungimea străzii.

Defilează în sunetul cântecelor lor triste și domoale.

Li vezi trecând pe fiecare ceas, sute și sute, cei mai mulți tineri, (pe câtă vreme bieții noștri soldați francezi sunt atât de bătrâni) bine îmbrăcați, dar fără arme și purtând drept orice bagaj, afară de un sac ușor, mica lor gamelă de care nu se despart niciodată, Adeseori au câte un baston pentru a le ușura drumurile nesfârșite, cari trebuie să-i ducă, pe jos, din Basarabia și din Ucraina în Carpați și la Siret.....

Ei trec mereu. Uneori, la un semn, se opresc o clipă în plină stradă, se așează sau cad oboșiți și fără să scoată o vorbă, pe drumul plin de zăpadă și se odihnesc în tăcere până la comanda șefului, care îi pornește din nou.

Noaptea ca și ziua trec neconținut, fără să se plângă, fără să bombănească, în liniște, mergând să se lupte pentru o cauză, pe care nu o pricep. Se duc, purtând în mintea lor întunecată, singura lumină a dragostei pentru căsuța lor de lemn, pierdută în albul câmpiilor nețărurite.

Pe frontul nostru francez, în mijlocul iadului de bubuituri, aveam, e drept, impresia că suntem noi oamenii niște lucruri de nimic, aici te copleșește altă tristeță, tot atât de sfâșietoare în ideea neînsemnății infinite a luptătorului când vezi, fără încetare, curgând ca un râu domol și nesecat, valul acestor oameni veniți de atât de departe, în mare număr și care trec tăcuți și împovărați de gânduri neliniștite, cari trec spre a se duce în necunoscut să îndeplinească o datorie neînțeleasă, cari trec mereu pentru ca să nu se mai întoarcă poate, niciodată. Alții, alții vin mereu. Dar vai de ce vin atât de târziu? și pentru ce sunt trimiși fără arme? și pentru ce privirea aceasta abătută și stupidă, de animale mânate la un măcel inevitabil? Dacă într'o zi un vânt de răzvrătire se va ridica în fața lor, și-i va orbi de nebunie și de spaimă, cu atâta ușurință va năvăli această turmă fără credință și fără niciun ideal, fugind spre stânele ei, sfărâmând totul în goana ei turbată. Și disciplina de acum nu e ea oare o aparență înșelătoare? Mi s'au spus atâtea lucruri..

Văzând astfel cum se scurg fără întrerupere ajutoarele așteptate de atâta vreme, românii se silesc, cu mult curaj, să uite amara desamăgire care îi sbuciumase atunci când nimeni nu le venia în ajutor, se trudesă să primească cu dragă inimă pe acești aliați recentți și cari le-au făcut atâta rău odinioară și cari, nu mai departe decât în Dobrogea, în loc să lupte au fugit și au prădat....

Și pe casele din Iași steagurile românești se înfrățesc cu drapelul rusești, mai bine decât cele două popoare.

Dacă soldații se perindă fără să se oprească, ofițerii izolați rămân, și numărul lor mărește mulțimea care este atât de greu de adăpostit și, și mai greu de hrănit. Când ești în trecere prin Iași, una din cele mai grele probleme este să reușești să găsești demnitate. Cu mult înaintea orei mesei restaurantele gem toate, dela cea mai păcătoasă cârciumă până la faimosul hotel „Traian” care își înalță, sub patronajul împăratului roman, impunătoarea-i fațadă albă. Aci încerc să iau masa a doua zi după venirea mea, Când ajung la scări, vestibulul, sălile sunt toate pline. Cu multă dibăcie și greutate isbutesc să mă strecoș printre grupuri și să găsesc într'un colț un biet locșor, pe un scaun descleiat. Fețele de masă nu mai sunt curate de loc, atât de scump e săpunul, tacămurile de cele mai multe ori sunt desperecheate și ca să pui mâna pe lingura care îți lipsește și fără de care nu poți mânca, e mai greu decât să obții o porție care întârzie mult până să vie. Chemați în românește, în rusește, în franțuzește, chelnerii, cu toată bunavoință, nu mai ajung să servească mulțimea clienților infometați. Le trebuie o dibăcie fără seamăn ca să poată trece printre scaunele ale căror speteze se ating și să ducă, fără să răspândească prea mult din conținutul lor, farfuriile încărcate, în care se înfundă degetul lor cel mare. Zgomotul conversațiilor între ofițeri de națiuni diferite sau între refugiați, cari-și povestesc nenorocirile, se imbină cu zdrăncănitul lingurilor și furculițelor cari lovesc mereu farfuriile pline de ciorbă sau de nelipsita fasole, și în mijlocul acestui tăraș se aude surd și continuu clănțănitul fălcilor cari mestecă pâinea necoaptă și carnea tare și îndărătnică. În zadar încerc să găsesc în vreun alt restaurant mai puțină înghesuială sau alte mâncări. Peste tot, în sălile înșesate, unde răsună aceeași zarvă, se servește aceeași zeamă goală, aceeași tocană în care sosul pare că a plouat cu găleata.

Pe strada, unde te grăbești să ajungi după ce ai terminat masa, zorit de altfel, de acei, ce pe la spate îți pândesc locul, ești mulțumit că găsești cel puțin nițică liniște și un aer curat. Aș vrea să

părăsesc cât mai curând acest oraș. ticsit peste măsură, care cu toată primirea ospitalieră este cu totul lipsit de confort și unde te lovești de prea multă mizerie. Și plâng amar pe cei ce trebuie să aștepte aci deslănțuirea victoriei sau a morții.

Sunt foarte mulțumit când primesc ordinul de detașare care mă trimite la unul din regimentele în refacere, în județul Vaslui,

Dar dacă e greu de ajuns la Iași și greu de trăit acolo, e și mai anevoie să pleci, mai ales când ai multe bagaje de dus. Cum nu mi-e cu puțință să găsec o sanie pentru a-mi transporta lăzile de campanie la gară, mă adresez la primărie unde mi se promite că mi se va trimite un vehicul la domiciliu.

Însă când văd că nu vine nimic până la ora convenită, întreb din nou; de astă dată sunt trimis la poliție, unde mi se făgăduiește că se va face tot posibilul ca să fiu servit.

E ceasul șase seara și comandantul militar al gărei mi-a spus că trenul meu pleacă între ceasul 6 $\frac{1}{2}$ și 10. Nu a putut să-mi fixeze o oră mai hotărâtă. Deci nu am timp de pierdut și încep să ies singur din încurcătură; cu mult chin reușesc să pun mâna pe un auto-camion care mă poartă pela garaj unde, în lipsa ofițerului plecat cu soția sa, după multe stăruinți obțin autorizația de a-l întrebuința pentru nevoile mele.

E ceasul opt când, îngrijat de întârzierea mea, ajung la gară. Sunt însă pe dată liniștit, căci trenul e încă pe loc, de altfel nu se îndupleaca să plece decât la ceasul 11 noaptea.

Cu toate că se mișcă cu o încetineală prudentă, călătorii incredințați lui duc cu ei oarecare neliniște.

Cu câteva zile mai înainte, pe aceeași linie, s'a întâmplat la Ciurea, în același timp o deraiere și un incendiu, provocând moartea a peste o sută de persoane.

Dar e scris ca toate nenorocirile să se abată asupra acestui năpăstuit popor?.....

Și mă simt foarte fericit să ajung, fără nici o piedică la Vaslui, la ceasul opt dimineața, după ce făcusem 60 km. în nouă ceasuri, ceiace mi se pare că ar fi recordul de încetineală.

Am văzut de altfel și mai bocacâne, mai târziu,...

M. FONTAINE.

Inscripții pe patul-armai

...ȘI TREC REGIMENTE,,

....Și trec regimente și-i clocot de arme
 Și tunuri răsună prin funduri de munți.
 Sihaștrii cărunți,
 De-alăta cutremur vor par'că să-și darne
 Pădurca de celni și albele frunși.

Trec valuri de oameni: Fantasme cu gura
 'Ncleștală și rece, cu fețe de scrum
 Prin noapte și fac drum
 Se lângue codrul... Și clocote ura
 In geamăt de tunuri, in vaier de fum.

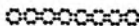
IN AMURG DE TOAMNĂ...

In amurg de toamnă glas de clopot sună,
 Glas de clopot jalnic și îndurerat...
 Sunele ce-aramă, vaier de furtună,
 In amurg de toamnă, zboară peste sal..

Rătăcește glasul clopotului până
 'N fundul de tranșee unde stăm acum
 Clocote de armă și de tun l'ngână
 In amurg de toamnă 'nceșoșat de fum.

Si cum plânge'n aier glasul de-acioaie
 O clipită par'că lunurile tac...
 Istovite trupuri spre pământ se'ndoaie
 S'n genunchi, oștenii sfântă cruce'și fac...

G. Roiban.

Vraja tăcerii.

Coboară-alta liniște de sus
Cînd nici un glas prin umbră nu tresare,
Încît de-adînci tristeji mă simt răpus,
Și gîndurile mele, numai ele
Svonesc ca o plăpîndă fluturare
Ce urcă'n unda liniștei spre stele.
Te-am prins de mijloc blind, cu'nfiurare.
Cărările se'neacă'n umbre moi.
Nu spui nimic; un vis tăcut te fură.
Ți-i mîna grea și rece ca un sloi.
Smulgi florilor petalele de stînge
Și'n mintea ta un gînd amar se stînge,
Cînd sufletul îți flutură pe gură.

Al. Iacobescu.

Severinul; La bariera Craiovei,

D. Ghiță.

Balada necunoscutei.

*De-al şii că'n vecl iubirea mă frământă
Ca o vâltoare-ascunsă co'nspălmântă, —
Şi m'al privi, o clipă, 'n al lău mers
Din piept mi-aş smulge cel din urmă vers.*

*Dar clipele cad grele... rând pe rând...
Pe drumul meu tu treci nepăsătoare, —
Te-aştept mereu frumoasă trecătoare
Iar clipele cad grele... rând pe rând...*

*...Ştiu bine... niciodată n'ai să vii
Şi zilele mi-or scutura dearândul
Ca pe o creangă sufletul şi gândul
Ce-mi trâmblează 'n nopşile târzii
Că niciodată'n cale n'ai să vii.*

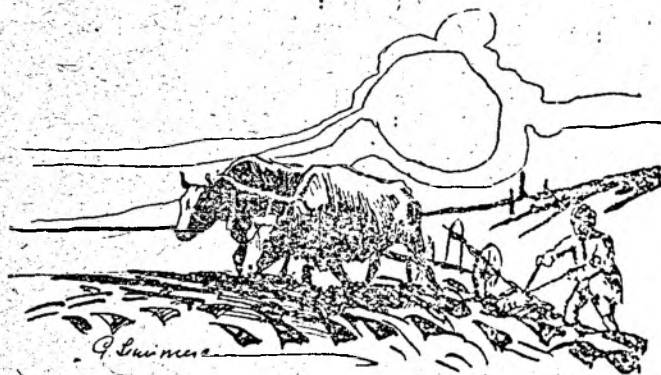
*Că ochii tăi vor luneca departe
Iar zilele-mi vor fi tot mai deşarte.*

*Fi! binocuvântat în vecl, stăpâne,
Că'n ochi lumina, tu t-ai dăruit —
Să mă frămâni, s'o chem necontenit
Să simt beşia vieţii l...*

*Şi-aşa smulgând ca din vâltoare
Chemările din pieptul meu rănit...
Cu fruntea înegrită de durere
In umbra ei s'alunec în tăcere l...*

Const. Goran

I N S E M N Ă R I

C Ă R T I

PROGRAMUL OFICIAL AL TEATRULUI NAȚIONAL DIN CRAIOVA
1925 - 1926.

O publicație care face cinste tiparului românesc în general și în deosebi „Scrisului românesc”. Tehnica tipografică și clișeele ridică execuția alături de cele mai de seamă lucrări grafice eșite din marile institute apusene. În paginile acestei reviste, am mai relevat cu alte ocazii, avântul editurii craiovene. În răspândirea cărții irumoaase care cucerește atenția cititorului—dacă își va continua tot astfel activitatea—„Scrisul românesc” va fi socotit un factor primordial. Pentru intelectualul iubitor de tipăritură, apariția unor astfel de volume este o sărbătoare; asupra celor cari nu sunt familiarizați să trăiască în tovărășia cărților, minunatele volume, cu hârtie bună, caractere elegant tăiate, gust în rânduirea paginilor și exteriorul copertelor, constituie o atracție.

„Programul” este prea puțin program și mai mult o culegere de articole în jurul teatrului. De către actualul director Gr. Drăgoescu, ni se destăinuște, cu măsura modestiei, munca, stăruința și priceperea pe care a desfășurat-o spre a aduce înflorirea scenei oltenesti. D-l Corneliu I. Mihăescu istorisește pe scurt jertfele făcute de generațiile trecute pentru a întemeia și desăvârși teatrul Craiovei. Numeroși alți colaboratori tratează chestiuni în legătură cu drama și noua tehnică a punerii în scenă. În filele almanahului își dau întâlnire numele d-lor: N. Iorga, L. Blaga, M. Dragomirescu, Col. C. Manolache, Al. Iacobescu, T. Călin. Al. Busuioceanu, A. Maniu, etc.

O singură obiecțiune: este supărătoare scăparea atâtor greșeli. Într'un volum de proastă calitate, ca fond și înălțare, greșala nu surprinde atât de mult ca într'o carte aleasă.

C. Kiriljescu: Istoria războiului pentru întregirea României.

Arătam în numărul trecut că „Istoria Războiului pentru întregirea României” de d-l C. Kiriljescu, s'a epuizat și că se impune o nouă ediție. Din necunoștință socotiam că pricina grabnicei vânzări se datorește numărului restrâns de exemplare al tipăriturii. Autorul însuși ne-a scos din eroare și suntem datori să facem cuvenitele rectificări pentru cititori.

Din prima ediție s'au tras câte 10.000 exemplare din fiecare volum, ceace dovedește interesul publicului. Vom avea în curând a doua ediție completată prin documente noi, din arhiva oficială și prin documente particulare. Opera va avea deci o formă definitivă și va fi cuprinsă în 3 volume.

Traducerea în l. franceză, germană și engleză se va face după o prelucrare succintă de circa 400 pagini Pentru imprimare și răspândire a primit oferte de la editorii streini.

Acestora le va urma mai târziu, o ediție populară scrisă pe ton de povestire pentru folosul celor mulți.

Dorim scriitorului celei mai bune Istorie a războiului nostru, izbândă întru răspândirea unei opere de interes național.

Const. D. Ionescu.

Scrisori din București

Aspecte culturale

Symbolism : Conferință—N. Davidescu.

Pe portativul bulevardelor bucureștene, Toamna își scrie litania cu foi veștede. Vânturile își flutură pletele infiorând ușor ramurile golașe cari tremură învăluite de burnița de ploaie. Bolnavii de spleen se tânguie mai dureros în ritmul ultimelor terține din poezia d-lui M. Codreanu: „Nervi în noapte” :

I.

*Mereu ciocanul vremii cade greu
Și-mi bate cue la sicriu mereu
Cu iscusința lui stăruitoare...*

II.

*Și-mi fură somnul spaima de pământ...
Și mor mereu cu clipa care moare..
Și afară-i toamnă, noapte, ploaie, vânt.*

Ca o reacțiune împotriva naturii, care-și cântă propriul ei prohod, sufletul omenesc privește increzător în el însuși și din taințele lui fermecate scoate la lumină comori de aur și diamant. Putere creatoare, imaginația completează prin artă decorul scheletic al naturii.

Se poate astfel ușor observa — și cineva a închinat acestui adevăr un articol — invers proporționalitatea, care există evident între forțele naturii autumnale și forțele sufletului omenesc. De frica morții, care sfășie firea, psihicul uman ajunge de o excesivă activitate în domeniul creator.

Verificarea se face ușor privind viața culturală a Bucureștilor în nenumăratele ei manifestări.

Stagiunile teatrale s'au deschis de mult imbrăcând străzile capitalei într'un forfot multicolor de așișe, ce anunță reprezentarea lui „Fausl”, alături de cea a „Meșterului Manolă”, a lui „Boris Gudunow” dela operă sau a spectacolelor galante dela „Teatrul Mic”. Conferențiarii de meserie sau numai diletanții, după

ce și-au întărit glasurile în timpul verii printr'o mărire a capacității toracice, își anunță cu titluri pompoase ultimile descoperiri sau invențiuni în lumea spirituală. Universitățile își deschid larg porțile; dascălii chibzuiesc activitatea mai ales a anexelor universitare.

Revistele nu par însă a fi cuprinse de această febră de activitate. Nu se grăbesc de loc. Se vede că ne pregătesc nemai văzute surprize.

„Gândirea”, pe paginile căreia ne odihneam câte odată cu drag ochii, stăruie în tăcere. Suplimentul literar al „Cuvântului” nu mai apare. „Mișcarea literară” a sucombat brusca ca după un atac de apoplexie. Era încă sănătoasă și bine dispusă acum câteva săptămâni. Anunțul mortuar l-a publicat lapidar „Adevărul literar”, care pare hotărât să devină octogenar. Și mărturisim preferam „Mișcarea literară” cu scrisul cumpănit și greu de gând al d-lui P. Constantinescu sau just și vioiu al d-lui *Perpessicius* cu toate interwiewurile și informațiunile ridicule, pe cari le dă.

„Adevărul literar” nu ne oferă garanția unei direcții critice, fiindcă noi nu înțelegem să socotim perfectă orice producție a unui nume consacrat. „Cavalerul fără frică și fără pată”, cum îl numește „Viața Românească” pe d-l M. Sevastos, nu prea face minuni.

Pagina de recenzii literară e cu totul inferioară în ceea ce privește calitatea și informațiunea, aceea a d-lui G. Băiculescu. „Universul literar” sub noua direcțiune a d-lui N. Iorga pare mai actual și mai hotărât de lucru ca înainte.

Cât despre revistele din extrema stângă, cari se scriu în toate limbile globului ca „Integral” de pildă, nu avem decât un singur lucru de spus: fac concurență serioasă revistelor umoristice de felul „Veseliei”. Situația sanitară a revistelor de „capitală” e — după cum se vede — destul de precară, reclamând serioase îngrijiri medicale. În schimb, teatrele și conferințele publice acționează febril.

În seria „Scrisorilor din București” vom cerca să prindem aspectele mai de seamă ale vieții culturale din capitală privindu-le sub unghiul nostru de vedere. În această primă epistolă, poposim în marginea conferinței d-lui N. Davidescu despre „Simbolism”.

Poetul mai mult gânditor *Lucian Blaga* și d-l *Stelian Mateescu* au înființat o societate de estetică, care își inaugurează activitatea cu o serie de conferințe tratând despre curentele nouă în estetică.

În cursul lunii Noembrie, afară de d-l Davidescu care a vorbit despre „Simbolism”, d-l O. W. Cisek criticul artistic al „Gândirii” urmează să desvolte o conferință despre „Impresionism”, d-l I. Sân-Giorglu despre „Expresionism”, d-l St. Mateescu despre „Suprerealism”, iar d-l Șt. Nenișescu despre *Tendințele estetice ale timpului*. Programul e cuminte și interesant alcătuit. În ordinea apariției lor, curentele din estetica nouă urmează să fie expuse auditorului.

D-l Davidescu a vorbit cel dintâiu despre „Simbolism”. Criticul de acum doi ani al Flacării, înflăcărat teoretician al simbolismului și poet baudelairian, se găsea în domeniul lui. Avea prilejul încă odată să arate importanța școlii datorită căreia avem astăzi o literatură organizată și nu scriitori izolați. (Idea e veche și-i aparține conferențiarului).

D-l Davidescu s'a văzut nevoit să precizeze mai întâi înțelesul noțiunii de „simbolism”. Teoreticianii și criticii literari au privit-o sub unghiuri cu totul deosebite.

Pentru Remy de Gourmont, simbolismul era o formulă liberatoare până la

anarhie. Pentru alții înseamnă poezia infinitului. Pentru d-l Lovinescu e adâncirea lirismului în inconștient, iar d-l Davidescu definește simbolismul mai mult istoric ca o continuare în profuziune a ceea ce romantismul adusese nou în suprafață. Dintre definițiile date ultimă ni se pare mai cuprinzătoare mai ales că nu ignorează evoluția istorică a curentelor literare.

După romantismul francez, care adusese „*le culte du moi*”, exaltarea personalității și implicit subiectivismul, păstrând totuși multe piedici dezvoltării poeziei, Ch. Baudelaire în Franța inaugurează mișcarea de reacțiune cu „*Les fleurs du mal*” selecționând materialul romantic și devenind astfel „un filtru al romantismului”. Prima generație de simbolişti francezi Villiers de l'Isle Adam, P. Verlaine, Mallarmé, Rimbaud incununează începutul lui Baudelaire folosind ca bază romantismul extremist german al lui Novalis dela 1795 și principiile de filosofie idealistă germană, cari privesc natura ca o stare de suflet, ca o proiecție a eului în noul eu. Subiectul biruie natura înfățișând-o cum dorește el. E interesant de observat—și conferențiarul n'a subliniat acest lucru—că atât romantismul cât și simbolismul își au începuturile în Germania. Simbolismul are astfel și o bază filozofică împotriva raționalismului german al lui Goethe sau a naturalismului și pozitivismului francez din veacul trecut.

La noi—și aci poetul novator Davidescu a voit vădit să surprindă—precursorul simbolismului a fost . . . M. Eminescu, nu Al. Macedonski. Solistica argumentare, care duce la astfel de concluzii e următoarea: Eminescu având cultură filozofică germană și fiind un partizan al idealismului și subiectivismului german cum s'a arătat de pildă în „Sărmanul Dionis” a fost mai apropiat de concepția subiectivistă simbolistă decât Macedonski spirit raționalist francez, care dacă s'a inspirat dela simbolistii din Franța a făcut-o numai din simpatii latine.

După cum vedeți cu voce sau fără voce, M. Eminescu trebuie să devină un precursor al simbolismului român. Ne explicăm ușor această originală idee. Eminescu a fost un inițiator al poeziei de astăzi și cum d-l Davidescu înțelege prin această poezie numai simbolismul, în mod firesc poetul „Luceafărului” este un precursor al lui Șt. Petică, al d-lui Tudor Arghezi, I. Minulescu și alții.

După cum se vede, conferențiarul a voit să surprindă cu abilitate publicul. Pe lângă cele câteva imagini bengalice, cu cari a uimit vremelnice ochii, a avut și forțate idei originale.

D-l Davidescu e însă un slab conferențiar. Glasul strâns cântă în surdina fără să se îngrijească prea mult de auditor. Erau momente când d-l Davidescu încântat de propria-i voce, care se vede il legăna în hamacul unor vagi și simboliste stări muzicale, sta de vorbă numai cu sine însuși. I-am înțeles însă intenția: „Suggerer, voilà le rêve” și la „*musique avant toute chose*”, au fost principiile pe cari d-l Davidescu le-a urmărit până și în conferința sa.

Al. Dima.

1925 Noembrie

REVISTE

ȚARA NOASTRĂ.

Câți n'au profetizat asfințitul steii poporanismului! Câți n'au răsfirat peste poezia brazdei și a idilei, accente cobitoare de cucuvae! Îi psalmodiaseră troparele odihnei inerte, o îngropaseră definitiv și-i implântaseră la cap crucea grea a

repausului întru Domnul. De când văjaie uzina și mușchii se încordează pe motor, s'a crezut că muza ogoarelor și a păcii câmpenești e palidă ca o fecioară romantică și prin anticipație, secretarii stării civile ai criticii moderne au încheiat actul de deces; iar cu gesturi revelatoare s'au pregătit să officieze taina nouă.

Dar muza populară ignorează misterele dibuite de nervi orașenești și nu vrea să știe nici de sbârâitul mașinei. Pan este plin de vlagă și colindă încă pădurile, isvoarele cântă viers mereu nou, poeții răsăriți din glie se anină de o rază caldă și sburdă în libertatea divină, neîngrădită de ziduri și neîntunecată de norul fumului isbucnit din furnalele trufașe.

Poate fi o criză de talente, motivele însă nu mor. Isvoadele renasc, se reînnoiesc prin vigoarea creatorilor. Dacă într'o vreme se posomorise unda isvorului — poate fiindcă nu se iviau fântânarii — în zilele noastre, ea tresare limpede și sglobie. Cine răsfoește „*caietele albastre*” de la Cluj, de vre-un an încoace, și întâlnește poezia d-lui D. Ciurezu, nu poate să zică altfel. Natura și folklorul sunt inepuisabile, când știi să le folosești. D-l Ciurezu o dovedește cu prisos. De-acolo pleacă d-sa. Dintre copaci și tarlale, din simplele și copilăreștile frăgezimi ale sufletului rustic, a ajuns să împletească o poezie sănătoasă. Par'că un mag poartă vergeaua fermecată peste țarinile nesfârșite și dă peste isvoare cu apă neîncepută. Și poetul este de-abia la primele versuri. Până la volum va trece încă destulă vreme, de aceia nu putem să trecem pe lângă bucățile publicate, fără a nu încresta aceste câteva vorbe bune. Nu ne putem stăpâni entuziasmul — de sigur un păcat, după critica „*prudentă*” — și nu putem afecta poza gravă academică, fiindcă sunt frumoase și noi. Pentru cetitorii cărora nu le-a căzut în mână „*Tara noastră*”, spicuiam 2—3 crâmpee. Știm că stricăm snopii, smulgând spice răslețe, de aceia cerem iertare d-lui Ciurezu.

Iată b. o. ultima strofă din imnul înălțat Răsăritului de soare: par'că respiră adorația dintr'o primitivă odă indică.

„M'am abătut din cale să vorbesc
 „C-un om venit în lniște să are,
 „M'am închinat și eu, cu el, spre soare,
 „Stmfind că'n nemurirea lui trăesc.”

Tot astfel din poezia „*Am semănat*” se degajază credința în legătura cu pământul „*Gârgărița*” și „*Joc în soare*” cuprind rezonanțe de artă populară

„Cic cicoare	„Încărcată
„Cântăloare	„de cicicuri
„din glădicii	„și de soare, —
„plini de floare	„cic. cicoare
„Cic, cu gușa	„cântăloare

I s'a obiectat că și-a împetritat limba cu vorbe dialectale. Dacă va avea virtutea de a le da vieață prin talent, de ce să zicem că vor strica și să nu credem, mai de grabă, că vor folosi. Când aclimatizăm neologismele, de ce n'am pune în valoare circulatorie monede proprii. Și dacă d-l D. Ciurezu va avea resurse, pe cât îi sunt făgăduelile, va da relief efigiilor șterse din lexicul dialectal, extinzându-le dela uzul regional la unul general literar.

RAMURI — DRUM DREPT—

AN. XIX Nr. 9.

Rândurile de recenzie nu le scriem pentru a schimba complemente. Ne determină să luăm în seamă cu toată grija, ultimul număr al revistei dela Craiova, nu o reciprocă amabilitate sau crezul comun. Deși vecinătatea regională ne-ar fi obligat să ne oprim mai mult cu însemnări pe marginea „Ramurilor“, n'am făcut-o atunci când nu ne aducea lucruri tocmai bune. Spre a nu vorbi defavorabil, am tăcut.

Prezența d-lui D. Tomescu în redacția revistei se simte. Experiența d-sale, condeiul și ascuțimea de judecată au atârnat odinioară roade grele pe ramurile tinere. În cei aproape zece ani de când lipsește, cititorii i-au regretat scrisul și conducerea. Revenirea nu poate decât să-i bucure. Efectele prime sunt vădite: cronică inexistentă în trecut, astăzi e abundentă; articolele de judecată critică și sinteză desființate până acum, încep să dea vlagă revistei; iar materialul literar este mai selecționat. Deși până acum d-l Tomescu n'a avut răgazul necesar să-i dea îndrumarea cuvenită și să ceară critic literatura ce se publică, ne așteptăm că o va face în viitor, readucând „Ramurile“ la viața de altădată.

Din numeroasele bucăți relevăm muzicalitatea „Cântecului de leagăn“ al d-lui Ștefan Bălcești. Poezia de față e superioară multora din cele ce a scris până acum. Puterile îi sunt în creștere. Lucruri interesante în special pentru noi Medințenii ne aduce părintele P. Partenie. Schița „O poveste cu draci“ conține oameni și locuri de pe plaiurile deluroase dintre streșina Cloșanilor și apele Motrului. Cu mijloace simple desghioacă două mentalități în conflict de credințe: elementul rural primitiv, naiv, credul și superstițios, iar pe de altă parte cultura orășenească pozitivă, științifică apropiată de fiii sătenilor purtați la carte, intră în luptă cu cea dintâi, fără însă a o putea clinti din rădăcinile sale. Schița scoate la lumină substratul etic și psihic al țăranului român și are o însemnătate folklorică. Intră în scrisul românesc, prin păr. P. Partenie, oameni și toponimie mehedințeană. Ca localnici, pe noi ne interesează și am dori ca scriitorul să continue exploatarea ținutului.

SUFLET ROMÂNESC

An. I. Nr. 1—3. — Craiova.

Cam aceiași scriitori grupați la „Flamura“, conduc și scriu regulat paginile revistei acesteia. Noul organ literar reprezintă același credințe, dar aduce mai multă seriozitate în discuții. Nu mai întâlnim nota pamfletară în polemici și nici accentele vehemente cari erau presărate peste rândurile „Flamurei“.

În numărul 3, d-l N. Plopșor publică două strigături, culese din Risipiți-Dolj, remarcabile prin ironie și vervă. Ele constituie un aport interesant nu numai din punct de vedere folkloric, ci și pentru latura estetică a literaturii populare. Iată una:

„Câte fele sînt la joc
„Toate's strîmbe de mijloc

„Numai mândruleana mea
„E dreaptă ca secerea“.

Poetul V. Voiculescu contribuie la numărul acesta cu un pastel „Pe decin-dea Dunării...” Pictura zugrăvește în colorit viu zările largi ale șesului dunărean „Sub uu cer de mari melancolii...” Descripția câmpului nesfârșit, a carului cu boi mânat pe un „drum fără hotar”, se încheie evocator cu cântecul cărăușului :

„... Foate verde firul pelinișii...”

„Cântă cărăușul cătinel...”

„Și, treziți, cu el odată Scifii

„Ce treceau cândva prin slepă ca și ei”.

E o poezie călită din specificitatea noastră etnică. Ni se oferă un nou prilej de a constata infinita avuție de inspirație, care stă la îndemâna poeților români.

NAZUINȚA

An IV, Nr. 3. — Craiova.

E tot din provincie, tot literatură regională, fiindcă deocamdată Capitala întârzie să ne-o furnizeze. (Până acum „Gândirea” nu și-a vestit nici măcar apariția, iar la foiletonul de Duminecă al ziarului „Cuvântul” se pare a se fi renunțat.) Numărul de față ne sosește ca și celelalte încărcat. Nu putem stăruii decât sumar, și dacă trebuie să ne limităm, alegem versurile d-lui Eugen Constant „Amurg prin vitralii”. E schițată aici o stare de simțire care, începând din „Candela” lui Gr. Alexandrescu merge progresând până în zilele noastre. E prinsă în firele poeziei, durerea pierderii credinței, suprimarea religiosității odată cu anii și... cu înmulțirea cunoștințelor. Este râvna după sufletul naiv al copilului, nîmbat de cucernicie. Cea din urmă strofă e o chemare a duhului de odinioară : să vină și să se sălășluiească întru sine spiritul neprihănit al celui ce crede în revelație, fără necesitatea explicațiilor dărâmbitoare.

„Madonă, cu gene cădelniși de pace / Cum stai irizată'n
pervaz de vitralii

„Și'n strana din suflet, bollită de gânduri, reverși asfin-
țitul cu solzi de coralit

„Întoarce-ți copilul din pulberea vremii și-alintă-l eteric
cu glasuri de psalm;

„Aprinde-i în schit policandre de ceară și urcă-l în nouri
de slavă și calm!”

I. Cetină.

CĂRȚI

Contele de Gobineau — Renașterea

În românește de A. Toma — Editura „Âncora” — București.

În tainale de reinnoire continuă ale sufletului omenesc și ale producțiilor sale artistice, Renașterea italiană ocupă locul cel mai de seamă. Operând mișcări revoluționare în cugetarea creștină ascetică, grefată pe fondul antichității, ea creiază climatul cel nou al umanității: modernismul. Pregătită prin trinitatea: Dante, Petrarca, Boccaccio. — pregătită prin erudiția Bizanțului refugiat în Toscana, adună atâta vigoare că-și va imprima caracterele tuturor curentelor, până în vremurile noastre. Prin Renaștere se direcționează crezurile lumii spre un nou ideal, rezultat din fecundarea creștinismului umil și de interiorizare psihică prin sensualismul mândru de sine al clasicismului elino-roman. E adevărat, zeii nu mai sunt pe pământ, îi înălțase în ceruri doctrina lui Christos, dar omul se ridică la dânsii, fără a-și pierde calitatea de pământean. Concepția aceasta, filosofia nouă a raporturilor dintre om și Dumnezeu, nu aparține mici păgânismului, dar nici creștinismului și totuși este a amândurora.

Fenomenul transformării își are rădăcinile în solul veacului al XIII și arborescența se întinde peste veacul XVI. Însă, din granițele de dezvoltare a patru secole, lumina vieții noi și a Renașterii străbate până la noi. Gândirea și arta modernă sunt clădite pe această bază a Quattrocentului.

Pentru cercetarea unor evenimente de așa înaltă însemnătate, s'au scris opere de erudiție vastă. Asemănătoare acelei a lui Mommsen pentru istoria romană, este lucrarea lui Burckhardt (*La civilisation en Italie pendant la Renaissance*). Toluși, istoria este accesibilă unui aeropag restrâns de luminași; aristocratică, prelinde un fond apercceptiv vast și uzează o exprimare neînțeleasă de cei mulți. Gobineau, pasionat călător peste întinderile globului și peste regiunile civilizațiilor, în cartea sa, a dramatizat istoria acelor timpuri; astfel că lectorul nu are înaintea lui o narațiune, ci o desfășurare de scene. De „Renașterea” Contelui de Gobineau s'a folosit Merejkowski când a scris triloghia de romane: *Învierea zeilor*, și, după afirmația lui Remy de Gourmont, chiar Nietzsche când a scris „*Voința de putere*” sau „*Genealogia moralei*”. Cartea lui Gobineau, deși nu este de dată recentă, are vigoarea noutății, întrucât împărechiază știința cu arta, istorismul cu exprimarea în imagini literare.

Europa, și chiar Franța însăși, l-a descoperit pe Gobineau târziu (1902); la noi și-a făcut drum de abia de câțiva ani.

Prin traducerea d-lui A. Toma se aduce un îndoit serviciu; se popularizează dincolo de limitele intelectualității pure, marile figuri ale Renașterii, cu toată atmosfera vestitului fenomen și, se dă posibilitate celor ce au auzit poate numai de numele scriitorului francez, să-i cunoască opera. Apariția unor astfel de traduceri nu numai că este bună, dar chiar necesară. Apoi, tălmăcitorul formează o excepție de la norma epocală: este conștiincios. Când traducerea s'au industrializat și editurile varsă cu nemiluita o înspăimântătoare limbă românească, d-l Toma înțelege să mișculească cu răbdare tălmăcirea sa, din respect pentru cititori.

Fapta traducătorului și editorului este echivalentă cu un act de bine în zilele acestea de criză și mercantilizare a cărților proaste.

Ion Dongorozi — Povestirile lui Conu Costaki Stupcan.

Editura „Scrisul Românesc” — Craiova.

În toamna anului acestuia se înregistrează o criză a librăriei. Căderea frunzelor nu ne-a dat în schimb, ca de obicei, o efflorescență literară. Dimpotrivă, odată cu moarța vegetației s'a efectuat și dispariția unor organe literare. Iar cărțile eșite de sub teascuri, se numără pe degete. Volumul d-lui I. Dongorozi este printre puținele firi sporadice care mai străbat în dezolanta întindere de foi vestede.

Cel puțin atâtă bucurie: plăcerea pe care și-o sugerează existența vieții, fie ea chiar și izolată. În tonul domol al povestirilor se îmbracă un conținut literar simplu, nepretențios. Căzut în pragul zilelor de iarnă, este un tovarăș de gura sobei, cu lungi povestiri bătrânești, cu o lume așezată și patriarhală ca în filele lui Gârleanu din „*Bătrânii*”. D-l I. Dongorozi se arată descendentul străvechilor povestitori cari își încep șirul de la Neculce și-l poartă până la Sadoveanu. În graiul sfântos se ghicește spiritul moldovenesc, care a produs nenumărați scriitori de acest fel.

Tragedii mărunte, istorii banale, fragmente de vieață prozaică sau esența unor peripeții dramatice, sunt depănate într-o compoziție firească și fără artificii calculate.

Volumul d-lui I. Dongorozi ne reamintește literatura cuminte de altădată, al cărei glas modest a fost înăbușit, de la o vreme, de sarabanda infernală a celor ce țipă fără să spună nimic.

Cititorii cărții pot mulțumi autorului pentru clipele recreative pe cari le procură lectura istorisirilor Conului Costaki Stupcan.

Din mișcarea culturală severineană.

Teatru. — Ne împărtășim, bieți provinciali, din neînsemnatele fărâmituri ale generozității Capitalei. Când bunăvoința negustorească a impresarilor de la centru a proiectat o excursie provincială, ni se aruncă și nouă disprețuitele flori pălite cari au „împodobit” scenele teatrelor bucureștene. Într-o seară „*Bizanț*” — recte Teophano a lui Charles Diehl, frânt în scene și modulat pe stuerul lui Bolinlineanu, — într'alta „*Iubire*”, apoi, nimicurile unei comedii ca „*Domnul de la ora 5*” sau vulgaritățile lui „*Amedeu Stânjenel*”, „*Scoalei cocolor*” și „*M-me sans gêne*”. Firește pentru a fi complet cântecul, mai lipsia o notă și am avut-o: „*Thebaida*”, adică

spectacol moralizator pentru copii. Mărturisirea e a autorului și prevenitor a strecurat-o în prefața piesei.

Ne plângem, dar pe nedrept. Nu suntem expresiunea întregului public. Lamentațiile noastre formulează opinia unui număr neînsemnat. Mulțimea, todeauna a rămas încântată. Scenele cele mai brutale, interpretarea de bâlci, construcția infantilă a pieselor, au fost la înălțimea gustului său. Au aplaudat sărmanii celățeni din convingere și călduros. E diagrama ascensiunii unui gust în țara această a analfabeților. Corectivul l-au dat demult cronicarii dramatici (Dar cine stă să-i asculte!). Să se facă educația spectatorilor, nu scoborindu-te până la ei, ci ridicându-i la un nivel de superioritate artistică

Dacă în „Thebaida” și celelalte surogate, drama n'a existat, am avut în schimb Jocul artiștilor (b. o. arta distinsă a d-nei M. Filotti) și montarea îngrișită, cum a fost aceea din „Bizanț”.

O reprezentație, adevărată sărbătoare pentru noi a fost „Faust”. În urgia potopului acestuia de pseudo literatură dramatică, o operă — și încă de proporțiile și adâncimea lui „Faust” — este un eveniment. Mulțumirea e întreagă: Ni s'a dat și o bună interpretare. Lucru rar pentru provincie, ansamblul personajilor secundare a fost bine gradat

Cât mai multe turnee oficiale de acestea, domnule director general al teatrelor! Trebuie să cultivați provincia obtuză. Să stărpiti proslia gîntei superficiale care înțelege teatrul tot așa ca și coana Zifa la „Iunior”.

Osteneala artiștilor întru înșghebaria decorurilor și rânduirea desfășurării pe scenă, s'a izbit de lipsa de spațiu și de construcție potrivită. O simplă estardă, fără scenariu, așezată dinaintea ecranului de cinematograf — cum este actuala scenă a soc. culturale „Teatrul” orașului T-Severin, — suportă greu, nu numai pe „Faust”, dar chiar și pe „Domnul de la ora 5”. Nădăjduim că stăruința depusă de cei ce și-au luat împovărătoarea sarcină să ne construiască un teatru cumsecade, va fi cât mai curând împlinită. În felul acesta, vom avea, pe lângă o adevărată sală pentru spectatori și o adevărată scenă pentru actori.

Const. D. Ionescu.

Către prietenii „Datinei”

Incheind cu acest număr al treilea an ae apariție a „Datinei”, datorii suntem să aducem cele mai adânci mulțumiri tutulor acelora care înțelegând strădania noastră, ne-au dăruit tot sprijinul cu puțință, fără de care zadarnică ne-ar fi fost poate toată truda.

„Datina”

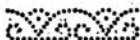
Primate la redacție :

CĂRȚI

Contele de Gobineau : Renașterea — „Aurora” — București.
Ion Dongorozi : Povestirile lui Conu Costaki Stupcan „*Scrisul Românesc*”. Craiova.
Dr. Ch. Langier : Contribuțiuni la etnografia medicală a Olteniei „*Scr. Rom.*” Craiova.
Program oficial al Teatrului Național din Craiova pe 1925—1926.

BIBLIOTECA „SĂMĂNĂTORUL” — ARAD

G. M. Zamfirescu — Magnolia.
Eug. Speranția — Generalități de psihologie.
Onisifor Ghibu — În jurul catolicismului și a unirii bisericilor.
Al. Ciura — Iscariot.
Dr. Gr. Cristeascu — Perspective sociale și culturale în lumina evangheliei.

REVISTE. ZIARE.

Transilvania : Sibiu.
Junimea literară : Cernăuți.
Archivele Olteniei : Craiova.
Țara Noastră : Cluj.
Flamura : Craiova.
Societatea de mâine : Cluj.
Grafica Română : Craiova.
Adevărul Literar : București.
Năzuința : Craiova.
Cultura poporului : Cluj.
Revista gen. a învățământ. : București.
Căminul Nostru : Sighetul Marmăției.
Ritmul vremii : București.
Ideia Europeană : București.
L'Europa orientale : Roma-Italia.
Ramuri : Craiova.
Libertatea : Orăștie.

Tribuna Nouă : Arad.
Gazeta oficială inspectorat : Timișoara.
Gazeta școlăii active : Dej.
Gândul Nostru : Iași.
Căminul : Focșani.
Ideia : București.
Natura : București.
Gratul Nostru : Bârlad.
Orpheus : București.
Revista Moldovei : Botoșani.
Viața Școlară : Satu-Mare.
Suflet românesc : Craiova.
Clipa : București.
Zări Senine : Bistrița Transilvania.
Convorbiri literare : București.
Conștiința Națională : București.

Redacția și Administrația : Turnu-Severin
Strada Decebal 52 b.

„Drag norodul meu
Ține datina străbună ca credința'n Dumnezeu
E nemernic cine-o uită!”

Valea Vodă

BCU-Cluj / Central University Library Cluj

TURNU-SEVERIN

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE SUC. „RAMURI” S. A. T-SEVERIN.